

Vijf jaar Aqua for All: de resultaten

Aqua for All vierde op 26 september jl. op bescheiden wijze haar vijfjarig bestaan. De stichting werd opgericht in februari 2002 door de KVWN en de NVA als uitvloeisel van een geslaagd KVWN-jubileumproject eind 1999 voor drinkwatersteun in ontwikkelingslanden. Anno 2007 is Aqua for All uitgegroeid tot een netwerkorganisatie: bedrijven en instellingen uit de watersector stellen hun kennis, ervaring en middelen beschikbaar voor drinkwater en sanitatie voor de allerarmsten. Dit alles met een concreet doel: in de periode 2006 tot eind 2010 moeten één miljoen mensen duurzaam toegang krijgen tot veilig drinkwater en nog eens driekwart miljoen tot deugdelijke sanitaire voorzieningen. Tijd om terug te blikken.

Wandelen voor water in 2004.

De groei van Aqua for All heeft zich op alle fronten gemanifesteerd. Enkele kengetallen.

Projecten

Het projectendossier omvat circa 200 lopende projecten, van bijna afgerond tot net gestart. De gemiddelde doorlooptijd vanaf identificatie en selectie tot evaluatie van een project bedraagt twee jaar, de gemiddelde omvang ligt tussen de 40.000 en 100.000 euro per jaar per project. De gemiddelde investering per millenniumdoel (schoon drinkwater of deugdelijke sanitatie) is ongeveer tien euro per persoon.

De gemiddelde inbreng aan donaties uit de publieke sector (in 2002-2007 circa 4,6 miljoen euro) bedraagt, omgeslagen naar de 'betrokken' Nederlandse huishoudens (circa 75%), zo'n 20 eurocent per huishouden per jaar, wel variërend per betrokken waterleidingbedrijf.

Resultaten

Vanaf 2002 t/m 2007 is in totaal circa 11,4 miljoen euro besteed aan projecten waarmee inmiddels zo'n 1.140.000 mensen zijn bereikt met hetzij veilig drinkwater hetzij sanitaire voorzieningen.

Inkomsten

De inkomsten van Aqua for All bestaan voor een belangrijk deel uit deelnemersbijdragen van met name waterleidingbedrijven. Ook zijn er vaste sponsors, projectsponsors (bijvoorbeeld het bedrijfsleven en serviceclubs) en privé-donaties. Daarnaast wordt menskracht beschikbaar gesteld door waterschappen, kennisinstellingen en adviesbureaus. Doorbraak was de toekenning van thematische medefinanciering (TMF) in 2005 door het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Die subsidie is in 2006 omgezet in een sterk verruimde nieuwe regeling die voor 2006 tot 2010 Aqua for All in staat stelt elke euro uit de sector te verdubbelen.

De omzet is in vijf jaar gegroeid van 300.000 naar 4.500.000 euro.

De Expert Group

De Expert Group is dit jaar uitgegroeid tot een groep van 140 waterprofessionals die in eigen tijd of via hun werkgever kunnen worden ingezet voor uiteenlopende taken. Afgelopen jaar zijn 29 expertmissies uitgevoerd, waarvan 26 door vrijwilligers of betaald door de werkgever. Ruim 60 waterprofessionals zijn frequent ingeschakeld bij projectadvisering en -beoordeling, een tweede opinie, engineering en interne programmaontwikkeling via werkgroepen.

Wandelen voor Water

Aan de jaarlijkse landelijke actie voor basisscholen 'Wandelen voor Water' rond Wereldwaterdag (22 maart) deden in 2003 20 scholen mee met een opbrengst van 23.000 euro. Dit jaar namen 160 scholen deel aan de actie en bedroeg de opbrengst meer dan 600.000 euro.

Verwachtingen, resultaten en impact

De opstartjaren 2002-2004 werden vooral besteed aan fondswerving en projectselectie. Er was slechts een schatting van het aantal bereikte mensen, gebaseerd op rapportages van uitgevoerde projecten, zonder verificatie door steekproeven, zoals dat wel gebeurt vanaf 2005. Met het verkrijgen van de TMF-subsidie is de doelstelling van Aqua for All geconcretiseerd in termen van het aantal te realiseren millenniumdoelen.

In de periode 2005-2007 blijkt de gestelde doelstelling voor drinkwater ruimschoots te worden gehaald. De kosten per begunstigde kruipen echter wel omhoog. In 2005 lagen

	projectvolume (miljoenen euro)	aantal mensen die schoon water krijgen	aantal mensen die sanitaire voorzieningen krijgen	totaal	kostprijs (euro per persoon)	doelstelling (millenniumdoel)	gerealiseerd
2002 (geen TMF)	0,3			27.000	11,00		
2003 (geen TMF)	0,6			50.000	10,50		
2004 (geen TMF)	1,1			108.000	8,50		
2005	2,0	286.913	35.528	322.441	7,00	175.000	71%
2006	3,4	292.986	35.250	328.236	11,00	350.000	70%
prognose 2007	4,0	255.000	49.000	304.000	13,00	350.000	70%
totaal	11,4	834.899	119.778	1.140.000	10,00		

Het Ministerie van Buitenlandse Zaken hanteert strikte regels voor de definitie van millenniumdoelen. Daarom ligt het aantal gerealiseerde millenniumdoelen lager dan het aantal mensen dat voorzien is van schoon drinkwater en goede sanitaire voorzieningen.

Indonesië (foto: Bert Steenwinkel).

Mali (foto: Isabel Couwenberg).

deze erg laag, omdat enkele projecten zijn gefinancierd waarin met een kleine inspanning (de aanleg van een publieke kraan in sloppenwijken) veel inwoners konden worden bereikt. Van de begunstigen voldoet 70 procent aan de criteria van het zevende millenniumdoel. Aqua for All heeft ervoor gekozen om in gebieden met waterschaarste of onvoldoende financiële middelen voor investeringen soms toch voorzieningen aan te leggen die niet aan de criteria voldoen, zoals bronnen met minder water, voorziening door watertankwagens of aanschaf van huishoudfilters.

Sanitaire voorzieningen blijven in de cijfers ver achter bij de doelstelling. Dit komt allereerst omdat veel minder projecten op dit gebied aan Aqua for All worden aangeboden. Maar ook speelt mee dat het internationale beleid ten aanzien van sanitatieprogramma's is gewijzigd. De door Aqua for All geprognosticeerde aantallen zijn gebaseerd op toiletvoorzieningen die daadwerkelijk worden gebouwd. Maar het nieuwe beleid is gericht op marketing, stimulering en demonstratie zonder het verstrekken van subsidies voor alle feitelijk benodigde voorzieningen. Het tellen is daarmee veel moeilijker geworden. De kans bestaat dat op basis van de reeds geleverde projectinterventie het aantal bereikte mensen nog zal verdrievoudigen door zelfstandige replicatie en opschaling. Het is zonder meerjarige monitoring praktisch onmogelijk om de impact van demonstratieprojecten te bepalen, hoezeer dat ook aansluit bij het karakter van die projecten. Vanaf 2005 is dit opschalings- en replicatie-effect wel onderdeel van de totale projectbeoordeling en monitoring.

Aqua for All heeft als eerste een monitoringprotocol van het ministerie getekend. Daartoe is in de afgelopen zomer een vijftal steekproeven uitgevoerd in het veld. In

september bracht Aqua for All een rapport uit over wat de investeringen in 2005 nu daadwerkelijk hebben opgebracht. Tot nu toe bestaan de rapportages van ontwikkelingsorganisaties namelijk vooral uit cijfers die gebaseerd zijn op verwachtingen. In het rapport over 2005 is vooral gekeken of het beloofde aantal begunstigen ook daadwerkelijk duurzaam is bereikt. De rapportages uit het veld blijken betrouwbaar; de borging van duurzaamheid (middels capaciteitsopbouw) vergt nog veel aandacht.

Uitdaging aan de watersector, publiek en privaat

De betrokkenheid van de Nederlandse watersector bij het behalen van het zevende millenniumdoel is dit jaar bekrachtigd in het WASH-akkoord van Schokland. Aqua for All kan helpen een dergelijk akkoord te concretiseren in een gevarieerd aanbod van projecten en vragen uit het veld waarop waterleidingbedrijven, waterschappen, kennisinstellingen, consultants en ondernemers kunnen intekenen en waaraan ook hun medewerkers kunnen bijdragen. Geen technology push, noch gevoel van 'dat lossen we wel op', maar sterk vanuit de markt redenerend, vraaggestuurd via Nederlandse NGO's. Het kritisch selecteren van goede programma's is daarbij net zo belangrijk als het kritisch selecteren van de gevraagde expertise en partners. Daardoor is Aqua for All vanzelf nauw betrokken bij een aantal innovaties in de sector en vervult daarbij soms zelfs een voortrekkersrol. Voorbeelden zijn de bevordering van wateroogsttechnieken in semi-aride gebieden, de promotie van nieuwe sanitatieconcepten in sloppenwijken, bevordering van het zakengeoriënteerde denken binnen de ontwikkelingssector, promotie van kleinschalige technologie en techniek voor de onderkant van de samenleving, de medeoprichting van microwaterfaciliteiten en synergie met het

bedrijfstakingonderzoek van de drinkwaterbedrijven.

De doelgroep van Aqua for All is de millenniumdoelgroep die woont op het platteland en in de sloppenwijken in ontwikkelingslanden met een zwakke overheidsstructuur en grote logistieke problemen. Deze doelgroep maakt deel uit van tweederde van de wereldbevolking die een inkomen heeft beneden 4 dollar per dag. Ogenscheinlijk ligt dat ver af van de kernexpertise van drinkwaterbedrijven en waterschappen en hun op centrale infrastructuur gebaseerde activiteiten zoals huisaansluitingen en riolering.

Aqua for All kiest vanuit het oogpunt van waterschaarste voor programma's met decentrale oplossingen die weinig tot geen water gebruiken en voor sanitaire voorzieningen met scheidingsystemen: grijs water apart van zwart water, droge toiletten en bevordering van hergebruik van fecaliën en urine.

De individuele expertise, de kennis uit bedrijfstakingonderzoek en de mogelijkheden voor capaciteitsopbouw of training op het gebied van organisatie en institutionalisering bieden echter in de praktijk veel mogelijkheden. En waar partijen actief zijn in de stedelijke sfeer, kan aangehaakt worden met activiteiten in de periferie, met beschikbaarstelling van decentrale oplossingen, gebruikmakend van de aanwezigheid ter plekke én partnering met lokale NGO's en private sector voor decentraal management.

Jubileumproject

Samen met het bedrijvencluster in Eindhoven rond het project Gezondheid en Water en bestaande programma's van NGO's in sloppenwijken in Nairobi en Accra én de daar actieve Nederlandse publieke watersector en het donorgeld uit de jubileumactie zet Aqua for All een demonstratietraject op rondom publieke water- en sanitatiediensten. Niets nieuws onder de zon? Technisch niet, op het gebied van samenwerking en met technologie die aansluit op de lokale omgeving wel. In zogeheten Tri Partite Partnerships zullen overheid en hun nutsorganisaties, private ondernemers en NGO's elkaar vinden, daar en hier.

Sjef Ernes

% verbruikt budget	% drinkwatermillenniumdoel gerealiseerd	% sanitatiemillenniumdoel gerealiseerd	gemiddeld
44	55	11	36

Van 2006 t/m 2010 is een bedrag aan inkomsten geprognosticeerd van 18,5 miljoen euro, waarvan 16 miljoen euro voor projecten. Met dit bedrag zullen één miljoen mensen van schoon drinkwater worden voorzien en 0,75 miljoen van goede sanitaire voorzieningen. Eind 2007 is ongeveer 7,4 miljoen euro aan projectverplichtingen (44%) gerealiseerd. Met dit geld is 36% van de TMF-verplichting aan millenniumdoelen gerealiseerd.